

Activiteitenplan

initiatief Uitvoeringsagenda Faro

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Onderstaande gegevens worden ingevuld door de organisatie/persoon die uiteindelijk ook de formele subsidieaanvraag zal indienen en tevens de subsidie op diens rekening ontvangt.

Naam organisatie: Erfgoed Zeeland

Contactpersoon:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Naam initiatief: Slow Archaeology

Totale kosten: 443.815,-

Gevraagde subsidiebijdrage: 284.360,-

Bedrag cofinanciering door derden: 72.095,-

Bedrag eigen bijdrage: 123.360,-

Inzet vrijwilligers in uren: Klik of tik om tekst in te voeren.

Activiteitenplan

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen?

(u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- ☐ Integrale benadering van cultureel erfgoed
- ☒ Archeologie
- ☐ Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- ☐ Cultuurlandschap
- ☐ Roerend erfgoed
- ☐ Mobiel erfgoed
- ☒ Immaterieel erfgoed
- ☒ Oral History
- ☐ Archieven
- ☐ Digital born erfgoed
- ☒ Andere vorm, te weten hedendaagse makers

2. Geef een korte omschrijving (maximaal 400 woorden) van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

Aanleiding

De gemeente Terneuzen vraagt om bij te dragen aan ambities en resultaten in het sociaal domein. Dat is vooral urgent bij jongeren en jongvolwassenen die uitvallen op school en in het dagelijks leven. Kan archeologie een context zijn voor hun herstel? Op zo'n manier dat zij beter herstellen *dankzij* de archeologiepraktijk waarin zij meedraaien?

Een legitieme vraag, maar de Nederlandse archeologie is er niet op ingericht. De beleidslijn is behoud in de bodem, opgraven wordt beperkt tot situaties waar er een ruimtelijke ontwikkeling is die tot verstoring kan leiden. De koppeling aan de omgevingsvergunning brengt een dynamiek mee van deadlines en kostenbeheersing. Vrijwillige inzet is naar de marge gedrukt en de verbinding met de samenleving is beperkt. In deze dynamiek is het moeilijk om een veilige omgeving te bieden met ruimte voor ondersteuning en herstel.

Is er een andere mogelijkheid? De vraag van gemeente Terneuzen is aanleiding om gat in het systeem van de archeologische monumentenzorg aan te pakken en naast de Malta archeologie een *slow archeology* in te richten: monumentenzorg voor archeologisch erfgoed dat bedreigd wordt door natuurlijke processen en normaal gebruik. Deze Faro-AMZ is gebaseerd op verbreding, wederkerigheid en verbinding, heeft een dynamiek waarin mensen centraal staan, en respecteert de kwaliteitsnormen van de KNA.

Voor het ontwikkelen ervan brengen we vier werelden samen: archeologie, sociaal domein, hedendaagse cultuurmakers, vrijwillige inzet. Vanuit de intrinsieke kracht en autonomie van elke wereld onderzoeken we wat er mogelijk is wanneer die krachten gecombineerd worden tot een nieuwe praktijk van erfgoedbeheer, ondersteuning van mensen, onderzoek van relaties tussen vroeger en nu, eigenaarschap. Waar mogelijk bouwen we voort op relevante Faro-projecten.

Hoofdactiviteiten

Er zijn vier pijlers van activiteiten:

1. uitvoeren van archeologisch onderzoek om te kunnen adviseren over behoud en beheer;
2. dit onderzoek inrichten en benutten als context voor herstel;
3. onderzoek naar de betekenis hiervan voor de mensen van nu;
4. controleerbaar en overdraagbaar maken van resultaten.

Doel

Het doel is het verbreden van het systeem van archeologische monumentenzorg, door:

- de focus te leggen op archeologisch erfgoed waar bedreiging door natuurlijke processen en gebruikelijk onderhoud aan de orde is;
- vorm te geven aan een structurele samenwerking met het sociaal domein;
- de maatschappelijke betekenis te activeren;

Het doel is tegelijkertijd om een bijdrage te leveren aan maatschappelijke ambities:

- de opdracht aan het sociaal domein in het vormgeven van ondersteuning;
- de opdracht aan hedendaagse cultuurmakers om een bloeiend makersklimaat te ontwikkelen van waaruit makers betekenis toevoegen aan de samenleving;
- de wens van vrijwilligers om vanuit hun eigen ambities van betekenis te zijn voor onderzoek en beheer van erfgoed.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

De magie benut.

Er zit een magie in de archeologie. De sprankeling als mensen ontdekken dat ze iets vasthouden dat heel oud is en voelen dat ze hand in hand staan met mensen van heel lang geleden. De omgeving krijgt er dan een vierde dimensie bij: die van *tijd*. Die ervaring zet het dagelijks leven in een ander perspectief. Niet iedereen is even gevoelig voor die magie, dat is geen probleem. Het is wel spijtig als die magie geen ruimte krijgt: zij is een reden waarom de samenleving het archeologisch erfgoed relevant vindt. Het Malta-systeem heeft de archeologie in Nederland zeker naar een hoger plan getild, maar weinig ruimte gelaten voor de gemiddelde mens om die magie te kunnen ervaren en er partner van te zijn.

Dit project beoogt niet om de Malta-archeologie ter discussie te stellen. Wel beoogt dit project om *complementair aan de Malta-archeologie* een praktijk uit te werken waar die magie ruimte krijgt en benut wordt en van waarde is voor andere werelden.

Positieve energie.

De druk op de gemeenten in het sociaal domein is heftig. Mensen ondersteunen bij het verkrijgen van zelfstandigheid, de manier waarop dat gebeurt vernieuwen, en ondertussen de uitgaven verminderen. Gemeenten moeten dit doen in afstemming met de mensen om wie het gaat, rekening houdend met een woud aan juridische regels en geclaimde rechten. De behoefte aan oplossingen en positiviteit is groot.

Dit project beoogt daaraan bij te dragen met resultaten op meerdere niveau's: stappen in herstel en groei op individueel niveau, en een verrijking van het gemeentelijk aanbod voor mensen met een ondersteuningsvraag, brengen van positieve energie.

Een bredere wereld.

Er zijn mooie voorbeelden van interactie tussen archeologisch onderzoek of erfgoedbeheer en mensen met een ondersteuningsvraag (bijvoorbeeld [waterloo uncovered](#), [Herstelling Amsterdam](#)) en van initiatieven om inwoners en geïnteresseerden te betrekken in archeologisch onderzoek en de geschiedenis van de omgeving (bijvoorbeeld [CARE](#), [ArcheoHotspots](#) en [Wyldemerck](#)).

Tegelijkertijd is de wereld van de Nederlandse archeologie nog betrekkelijk smal. Met erkenning van de genoemde initiatieven, beoogt dit project een fundamentele stap te zetten in het breder maatschappelijk positioneren van archeologie. Niet een archeologie waar mensen vanaf de rand in de put en de handen op de rug even mogen meekijken maar een archeologie die breder is en mensen partner laat zijn vanuit hun eigen perspectief.

De wereld van het sociaal domein maakt al vele generaties lang een ontwikkeling door. Ideologieën en praktijken worden tegen het licht gehouden en vernieuwd. Het sociaal domein is zich erg bewust van de betekenis van eigenaarschap en partnerschap, van verbinding maken en dieper kijken dan het oppervlak. Er zijn methodieken uitgewerkt waarbij de mensen om wie het gaat - de persoon met de zorgvraag, de directe omgeving - in een gelijkwaardige samenwerking met zorgprofessionals meebeslissen over de te behalen doelen en de ondersteuning die daarvoor nodig is.

Daarbij komt dat de decentralisering naar de lokale overheid de zorg en het denken over zorg en wie verantwoordelijkheid neemt ook politiek heeft gemaakt. Zorg moet zich zien te verhouden tot politiek bestuur en beleid.

Dit ontwikkelproces en de opbrengst ervan is relevant voor erfgoedbeheer omdat Faro juist dit soort begrippen agendeert. Andersom kan archeologie en erfgoed wellicht de visie van het sociaal domein verrijken met de beelden van de sociale dimensie door de eeuwen heen.

Dit project beoogt niet van archeologen zorgverleners te maken, of andersom. Dit project beoogt wel om de wereld van de erfgoedpraktijk te verbreden door te leren van de ontwikkeling die het sociaal domein heeft doorgemaakt. We zijn ook benieuwd naar wat het sociaal domein kan leren van de wereld van erfgoed.

Dit verhaal gaat ook over hoe mensen van nu zich verhouden tot mensen uit het verleden, hun beslissingen, hun handelingen en de gevolgen daarvan. Een brede erfgoedpraktijk vertelt niet enkel hoe mensen in het verleden leefden maar gaat ook over het nu. Die verhouding is complex en vraagt verbeeldingskracht om te onderzoeken en in beeld te brengen. Daar hebben we hedendaagse cultuurmakers voor nodig.

Cultuurmakers hebben autonomie nodig en een klimaat dat versterkend werkt. Broedplaatsen zijn zo'n plek. In Terneuzen is sinds kort een culturele broedplaats gestart: [Broedplaats Nesse](#) in de oude Philipsfabriek. Nesse heeft een doorlopend residentieprogramma waarvoor kunstenaars en ontwerpers worden uitgenodigd om voor een bepaalde periode artistiek onderzoek te doen. In het kader van dit project wordt er een kunstenaar of ontwerper benaderd die inspeelt op het unieke samenwerkingsverband en het archeologische onderzoek. De vraag zal zijn om een vertaalslag te maken naar een breder publiek enerzijds en lijnen te leggen tussen het verleden, heden en de toekomst anderzijds.

De werkwijze van het residentieprogramma van Nesse en de organisatie zelf passen in de Zeeuwse koers om het makersklimaat te versterken en hedendaagse makers in de positie brengen dat zij aspecten van de Zeeuwse samenleving kunnen onderzoeken om van daaruit meerwaarde te bieden. Een bloeiend makersklimaat draagt bij aan zorg en welzijn, leefbaarheid, toerisme en het vestigingsklimaat. Dit project beoogt om hier mee invulling aan te geven.

Een verbreding van de archeologische monumentenzorg.

In de huidige archeologie praktijk is er geen systemische aanleiding om de stand van zaken van archeologisch erfgoed te onderzoeken wanneer er geen acute ruimtelijke ontwikkeling is waarvoor een omgevingsvergunning nodig is. Dat betekent dat archeologisch erfgoed kan degraderen door natuurlijke processen als verdroging en door normaal beheer zoals ploegen. Behoud in situ is beter dan behoud ex situ, maar er wordt niet bekeken of er maatregelen nodig voor een optimaal behoud in situ. Dit project beoogt de zorg voor dergelijk archeologisch erfgoed vorm te geven.

Overdraagbaar en controleerbaar.

Onderdeel van het eindresultaat is dat de elementen van het project overdraagbaar en controleerbaar zijn. We kiezen bijvoorbeeld bewust voor archeologisch onderzoek op terreinen die niet uniek zijn. Dus niet aan de slag op een iconische plek als het slagveld van Waterloo.

We werken een bussinesscase uit, een model dat in beeld brengt welke kosten en opbrengsten er zijn wanneer archeologisch onderzoek wordt ingezet als context voor zorg, opdat een andere

gemeente onderbouwd kan beslissen dit ook in te gaan zetten. We brengen het verhaal naar de relevante platforms.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd. Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:

- de aard, omvang, duur en wijze van uitvoering van de activiteit;
- de doelstelling, resultaten of producten.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

We onderscheiden vier pijlers van activiteiten en drie processtappen. We werken deze hieronder op hoofdlijnen uit.

Pijlers van activiteiten:

1. Uitvoeren van archeologisch onderzoek

- a) uitvoeren van Archeologisch Bureauonderzoek en verkennend onderzoek (IVO-O) met inachtneming van kwaliteitseisen uit de KNA, op archeologische sites waarvan de stand van zaken niet duidelijk is. Er loopt op dat moment niet een aanvraag omgevingsvergunning: in die situaties zou een archeologisch bedrijf ingezet moet worden.
We concentreren ons op het gebied tussen Terneuzen en Zaamslag. Dit is een gebied waar op langere termijn bouwontwikkelingen te verwachten zijn en waar andere vormen van verstoring een rol spelen. Door nu het gebied beter in beeld te brengen worden de mogelijkheden voor behoud in situ vergroot.
- b) opzetten van een dwarsprofiel van noord naar zuid door de hele gemeente, met koppeling naar immaterieel erfgoed en verhalen van mensen van nu. Dat profiel loopt parallel aan het [Kanaal van Gent naar Terneuzen](#) Kanaal van Gent naar Terneuzen. In het jaar 2027 is het 200 jaar geleden dat dit kanaal in gebruik werd genomen. Dit kanaal zonder naam is een monument op zichzelf, een drager van verhalen van nu en vroeger en een echo van de middeleeuwse voorhavens van Brugge.
- c) opstellen van adviezen aan het bevoegd gezag voor beheer, benutten en beleven van de onderzochte vindplaatsen, rekening houdend met de belangen van de huidige gebruikers van de terreinen.

2. Dit onderzoek inrichten en benutten als context voor herstel

- a) jongeren en jongvolwassenen met een ondersteuningsvraag draaien mee in het archeologisch werk en de flankerende activiteiten.
- b) opvolgen of en hoe de archeologische context bijdraagt aan beter herstel.
- c) inrichten van een fysiek basiskamp in [Broedplaats Nesse](#) waar iedereen kan samenkomen, zich veilig kan voelen, kan leren werken met archeologische methoden en technieken, aanvullende activiteiten kan vormgeven.

3. Onderzoek naar de betekenis van archeologische monumentenzorg voor de mensen van nu

- a) Onderzoek door een hedendaagse maker naar relaties tussen heden en verleden, de betekenis ervan voor mensen van nu en voor erfgoedzorgfuncties als behouden, beheren en benutten, primair gekoppeld aan het dwarsprofiel door de gemeente (activiteit 1b).
- b) van daar uit nieuwe posities en interacties voor archeologie, sociaal domein, hedendaagse cultuur, vrijwilligers en nog onbekende partners inzichtelijk en hanteerbaar maken.

4. Landelijk overdraagbaar maken

- a) verkennen van en bijdragen aan breder draagvlak voor deze slow archaeology.
- b) deze slow archaeology agenderen en/of publiceren op relevante platforms.
- c) uitwerken van elementen van het project in instrumenten als een stappenplan, een voorstel voor kaderstelling en besluit, modules voor onderzoek.
- d) publiek toegankelijk maken van resultaten als de dwarsdoorsnede.

Drie processtappen:

- 1. Ontwerpfase
- 2. Trajectfase
- 3. Afrondingsfase

Processtap 1: Ontwerpfase

Aard, omvang, duur, wijze van uitvoering

De ontwerpfase dient om het werk te detailleren in vorm en planning, om de samenwerkingsafspraken uit te werken, om elkaars taal en leefwereld te leren kennen, praktische werkaafspraken te maken.

We gaan uit van een periode van vier maanden, met circa zes scrumsessies, waarin partners samenkomen om de hieronder benoemde doelen vorm te geven.

Doelstelling, resultaten, producten

- a) beschrijving van het archeologisch / erfgoedwerk:
 - o wat gaan we doen en waar
 - o modulaire opzet van vormen van IVO-O's
 - o aanpak van het bodemprofiel
 - o wat zijn de aanknopingspunten in het werk voor de deelnemers
 - o hoe draait de algemeen begeleider uit het sociaal domein hier in mee
 - o hoe haken vrijwilligers en hedendaagse maker aan
- b) invulling van het basiskamp:
 - o hoe mag het gebruikt worden
 - o hoe gaat de verbinding met andere gebruikers van Nesse
- c) werving van jongeren en jongvolwassenen met ondersteuningsvraag:
 - o welke partners in het sociaal domein mogen deelnemers werven en aanmelden
 - o welke boodschap geven we mee, wat verwachten we
- d) positionering in het sociaal domein (voor zover in de aanvraagfase nog niet uitgediept)
 - o collectieve voorziening en/of individuele voorziening
 - o PGB en/of Zorg in Natura
 - o vigerend wettelijk kader en lokaal beleidskader
 - o bepalen van ruimte en grenzen
- e) werven van hedendaagse maker
 - o bepalen van proces van werven, opdracht en condities
- f) gedetailleerde planning, routekaart
- g) opstarten expert-team
 - o experts met verschillende achtergronden werven om mee te denken en te adviseren

Processtap 2: Trajectfase

Aard, omvang, duur, wijze van uitvoering

In de trajectfase wordt het werk uitgevoerd en de input verzameld voor de afrondingsfase.

Doelstelling, resultaten, producten

- a) circa 30 jongeren en jongvolwassenen hebben deelgenomen aan het traject.
 - o bij voorkeur tijdens de hele looptijd
 - o minimaal een maand per persoon.
- b) Inzicht in het effect van deelname aan het traject door de jongeren en jongvolwassenen
 - o in relatie tot hun persoonlijke doelen
 - o vastgelegd in een overdraagbaar verslag
 - o rekening houdend met voorwaarden op grond van de AVG en persoonlijke wensen van deelnemers met betrekking tot privacy.
- c) Deskundige begeleiding vanuit het sociaal domein.
 - o een algemeen begeleider, met vereiste registratie (register Maatschappelijk Werk en/of Register Stichting Kwaliteitsregister Jeugd), gedurende de hele looptijd van het traject en bij voorkeur tijdens het hele project. De mate waarin de individuele begeleiding van de deelnemers aanhaakt bij het traject is maatwerk (in de zin van de betrokken wet).
- d) 6 tot 10 archeologische onderzoeken.
 - o middels een Inventariserend Veld Onderzoek - Overig conform KNA protocol 4003.
 - o waarbij de deelnemers uit het sociaal domein volwaardig meedraaien, onder toezicht van de verantwoordelijk Senior KNA geregistreerd archeoloog.
 - o waarbij archeovrijwilligers, waaronder leden van de Landelijke Vereniging voor metaaldetectie, volwaardig meedraaien, onder toezicht van de verantwoordelijk Senior KNA geregistreerd archeoloog.
 - o conform KNA:
 - PvA / PvE
 - Bureauonderzoek
 - Selectieadvies
 - Conserveringsrapport
 - Eindrapport
 - Deponering met pakbon
- e) Adviezen met betrekking tot behoud en beheer van deze archeologische vindplaatsen.
 - o in relatie tot het huidige gebruik.
 - o in afstemming met de grondeigenaar en/of gebruiker.
- f) Een opzet voor langdurige monitoring van archeologische vindplaatsen door vrijwilligers en omgeving.
- g) Een bodemprofiel door de gemeente Terneuzen

- o van de zuidgrens met België tot de noordgrens in de Westerschelde, parallel aan het Kanaal van Gent naar Terneuzen
 - o digitaal toegankelijk
 - o dat inzicht geeft in de landschapsgenese van deze lijn door gemeente Terneuzen
 - o dat inzicht geeft in vroeger gebruik van het landschap via archeologische info
 - o met opname van gebouwd erfgoed en cultuurlandschap
 - o met immaterieel erfgoed, verhalen van inwoners, inwonerserfgoed
- h) Een bussinesplan bij deze Faro - Sociaal Domein - AMZ, met beschrijving van
- o de wettelijke mogelijkheden en beperkingen
 - o Participatiewet
 - o Wet maatschappelijke ondersteuning
 - o Jeugdwet
 - o Leerplicht en Kwalificatieplicht
 - o Erfgoedwet
 - o een rekenmodel dat de financiële kant zichtbaar maakt
 - o een beleidsvoorstel met kaderstelling op niveau van dagelijks en algemeen bestuur van een gemeente
 - o ervaringen
- i) Een expert-netwerk: specialisten in archeologie en sociaal domein die (kunnen) meedenken en adviseren op deze slow archaeology
- j) Ontwikkeling als een context voor onderwijs
- o stageplaatsen
 - o maatschappelijk opdrachtgever voor opleidingen
- k) Nieuwe samenwerkingen met nog onbekende partners
- l) Publiciteit
- o actief: via socials, persberichten, publicaties, een expo, ...
 - o als spinoff: omdat het opgepikt werd door anderen.

Processtap 3: Afrondingsfase

Aard, omvang, duur, wijze van uitvoering

De afronding begint al met de start van het project in het structureel bijhouden van alle relevante info en ervaringen.

De echte afronding begint met het beëindigen van de trajectfase.

Doelstelling, resultaten, producten

- a) Een activiteitenverslag conform de eisen van de subsidie verstrekker.
- b) 6-10 KNA conform gedeponeerde onderzoeksprojecten.
- c) Een voorstel voor besluit van het College van B&W of Gemeenteraad van gemeente Terneuzen over een vervolg.
- d) Een thema middag voor het Overleg Zeeuwse Overheden over ervaringen en mogelijkheden voor toepassing door de Zeeuwse overheden.
- e) Bijdragen aan nader te bepalen platforms, denk aan VNG congres, vaktijdschriften als Zorg en Welzijn, Reuwendagen, ...
- f) Berichtgeving op Faro-platform over voortgang.
- g) Deelmoment van cultuurmaker over het artistiek onderzoek in de vorm van een vraaggesprek
- h) Tentoonstelling op een nader te bepalen plek waarbij de cultuurmaker zijn werk toont.
- i) Toegankelijk maken van de opbrengst.

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

Voor het totale project nemen we een looptijd van twee jaar. Deze looptijd is nodig om het eigenlijke werk en de samenwerking te kunnen ontwerpen, om voldoende praktijkwerk te hebben en het nuttig effect daarvan voor de deelnemers te kunnen evalueren en met kwaliteit te kunnen afronden.

We plannen de drie fasen als volgt:

- ontwerpfase	februari 2026	-	mei 2026
- trajectfase	mei 2026	-	oktober 2027
- afrondingsfase			februari 2028

Een gedetailleerde planning wordt opgesteld in de ontwerpfase.

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- ☒ Participatie in de volle breedte
- ☒ Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- ☒ Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).

Het centrale begrip in dit project is *wederkerigheid*. Daarmee bedoelen we een partnerschap

- van archeologie, sociaal domein, hedendaagse cultuurmakers en vrijwilligers
- vanuit een open en onderzoekende houding
- met behoud van de eigen autonomie
- waarin iedereen toevoegt aan het geheel
- op zo'n manier dat het geheel groter wordt dan de som der delen
- op zo'n manier dat het geheel waarde teruggeeft aan de partners
- op zo'n manier dat de verbinding met de samenleving gestalte krijgt.

Daarmee geven we op verschillende manieren invulling aan de kernwaarden uit de *Uitvoeringsagenda Faro deel 1*.

8. Aan welke thema's en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief substantieel bij? Er zijn in principe meerdere thema's mogelijk. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

- ☒ Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- ☒ Democratische vernieuwing
- ☐ Dynamische leefomgeving
- ☒ Waarderen van erfgoed
- ☒ Meerstemmigheid
- ☒ Oral History
- ☐ Digitaal erfgoed
- ☐ Archiveren
- ☒ Archeologie
- ☐ Caribisch Nederland
- ☐ Internationaal
- ☐ Erfgoedbewustzijn en educatie
- ☒ Ondersteuning erfgoedparticipatie
- ☐ Opleidingen
- ☒ Werkwijzen en wegwijzen
- ☐ Financiering erfgoedinitiatieven

Geef (indien meerdere thema's aangekruist) aan wat naar uw mening het hoofdthema van uw initiatief is. Bij de beoordeling wordt vooral naar dit thema gekeken.

Erfgoed als hulpbron en partner in het sociaal domein

9. Omschrijf voor het hoofdthema (en - indien relevant - maximaal 2 andere thema's) hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

Erfgoed als hulpbron en partner in het sociaal domein:

De vraag van de gemeente Terneuzen is om archeologie te kunnen benutten als hulpbron: voor individuele jongeren en jongvolwassenen in hun traject naar herstel. Ja dat willen we, en we zullen daartoe vorm geven aan een archeologiepraktijk die zich voegt naar die vraag, dus met respect voor de normen en waarden uit het sociaal domein, maar ook met behoud van normen en waarden uit de archeologie.

De nieuw te vormen archeologiepraktijk wil bovendien een hulpbron zijn voor de gemeente als verantwoordelijke in het sociaal domein: door positieve energie en stukjes van oplossingen te brengen in de druk die op de gemeente ligt.

Zie ook de beschrijving bij punt 3: beoogd resultaat.

Democratische vernieuwing

We concentreren ons op het gebied tussen Terneuzen en Zaamslag, en op het Kanaal van Gent naar Terneuzen (ook wel: het Kanaal van Terneuzen naar Gent, afhankelijk van met wie je in gesprek bent).

Het gebied tussen Terneuzen en Zaamslag is traditioneel een gebied van boerderijen en akkers, aan de westzijde begrensd door de Otheense Kreek, een voorbeeld van de invloed van de zee op het landschap van Zeeland. Het dorpje Othene is inmiddels opgeslokt door het uitbreidende Terneuzen, dat met de ontwikkeling van de wijk Othenepolder een 'sprong over de kreek' maakte. Het meer traditionele Zeeland en de nieuwe kijk op Zeeland 2050 raken elkaar hier aan.

Daarnaast concentreren we ons op het kanaal van Gent naar Terneuzen. Dit kanaal is al erfgoed van zichzelf, maar ook een drager van verhalen van lang geleden tot nu, over economie en het dagelijks leven en relaties tussen mensen en lagen in de bevolking.

Werkwijzen en wegwijzen

Dit project zet nadrukkelijk in op het overdraagbaar en controleerbaar maken van resultaten en de processen die tot die resultaten leiden. We willen dat andere gemeenten kunnen beslissen 'dit willen we ook', zonder het wiel te moeten uitvinden, wel met een degelijke basis.

10. Omschrijf beknopt (maximaal 400 woorden) op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg.

Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaalsprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema.

In de huidige erfgoedzorg is er geen aandacht voor archeologisch erfgoed dat verstoord dreigt te worden door natuurlijke processen en gebruikelijk onderhoud, omdat enkel de aanvraag van een omgevingsvergunning aanleiding is om te onderzoeken wat er ter plekke aanwezig is aan archeologische waarden. Dit project beoogt dit gat in het huidige systeem aan te pakken.

Dit project zet in op vermaatschappelijking van de archeologie. Dat doen we door de maatschappij, ideologische ontwikkelingen in het sociaal domein en hedendaagse makers te verbinden met het werk van de archeoloog en andersom. Daardoor worden vraagstukken uit andere domeinen een argument om archeologisch werk uit te (laten) voeren - naast de omgevingsvergunning.

Een aspect daarvan is dat we ervaringsdeskundigen in 'inclusief werken' en al dan niet verborgen uitsluitingsmechanismes de wereld van de archeologie binnen halen. Dat gaat leiden tot een reflectie binnen de erfgoedwereld op deze aspecten.

De verbinding met hedendaagse makers leidt tot andere vormen van ontsluiten van erfgoed, tot andere manieren van kijken naar en verbinden met erfgoed, tot ander publiek.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken.

Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transities in de leefomgeving.

De wereld van het sociaal domein heeft dringend behoefte aan oplossingen, bijvoorbeeld nieuwe voorzieningen die mensen die uitgevallen zijn, helpen om weer te willen, een doel te hebben, om te ervaren dat zij er toe doen, om nieuwe mogelijkheden te vinden en vaardigheden te ontwikkelen. Dit project draagt bij aan die oplossingen, uitgaand van de unieke triggers van de archeologie. Voor de hedendaagse makers is autonomie een centrale waarde. Tegelijkertijd is er de vraag om van toegevoegde waarde te zijn voor de omgeving. Dit project draagt daar aan bij. Samenwerken vanuit wederkerigheid is een manier van omgaan met elkaar die in deze gepolariseerde wereld aandacht moet blijven krijgen.

12. Omschrijf de projectorganisatie en rolverdeling en geef aan of en zo ja op welke wijze er bij de uitvoering van het initiatief sprake is van samenwerking met of betrokkenheid van andere belanghebbenden.

K Broedplaats Nesse functioneert als fysiek basiskamp. We huren daar twee modules. Nesse is opgezet om zelfstandig werken te combineren met interactie met andere makers en met de omgeving. Gemeente Terneuzen en de Provincie Zeeland zijn sterk betrokken bij Nesse. Het stimuleren van een bloeiend makersklimaat is prioriteit van Provincie Zeeland, net als het toegankelijk maken van erfgoed.

De loketten van de gemeente Terneuzen (AanZet, Jongerenloket, RBL) matchen jongeren en jongvolwassenen met het project en stemmen daarbij af met de archeologen. Het gaat om inwoners van gemeente Terneuzen. Het gaat om jonge mensen met werkelijke ondersteuningsvragen.

Deze jongeren en jongvolwassenen draaien mee in archeologisch onderzoek en aanvullende activiteiten. Een vooruitgeschoven archeoloog is in het basiskamp aanwezig om met de deelnemers te overleggen wat er gaat gebeuren en hen voor te bereiden op het werk. De archeoloog is geen zorgverlener, heeft wel een open hart en geest. Het werven van de archeoloog is een taak van het ADC.

De locaties voor archeologisch onderzoek worden afgestemd met de archeologisch adviseur van de gemeente. Deze adviseur is betrokken vanuit de onafhankelijke positie die hoort bij deze rol van adviseur van het bevoegd gezag. Het is het Bevoegd Gezag dat de feitelijke beslissingen neemt.

In het basiskamp is ook een vooruitgeschoven *social worker* aanwezig. Deze zorgprofessional houdt vinger aan de pols op het vlak van welbevinden van de jongeren en handelt waar nodig, en onderhoudt de contacten met de gemeentelijke toegangspoorten, RBL en betrokken zorgaanbieders.

Er wordt een hedendaagse maker gezocht om onderzoek te doen naar de connecties tussen verleden en nu en de betekenis van deze slow archaeology voor mensen en omgeving. Het werven van de maker en het opvolgen van de inzet is een klus voor de artistiek coördinator van Nesse.

Er wordt een expert-netwerk samengesteld van mensen uit verschillende domeinen, die in staat zijn om vanuit hun kennis en/of ervaring, gevraagd en ongevraagd te adviseren, mee te denken, hun netwerken in te schakelen. We verwachten dat vanuit RCE, of OC&W, iemand zitting neemt in dit expert-netwerk, om de ontwikkelingen te kunnen volgen en waar nodig input te geven: we willen voorkomen dat we met het project ongemerkt een tegenstelling ontwikkelen.

Vrijwilligersorganisaties zijn op verschillende manieren betrokken. Voor Stichting ArcheoHotspots is dit project een manier om ervaring op te doen met ArcheoHotspots met een sterk andersoortige programmering (een niet museale setting en doelgroep). De landelijke vereniging voor metaaldetectie DDA ziet dit project als manier om te bouwen aan een meer structurele en meer gewaarde positie voor haar vrijwilligers. Archeovrijwilligers zijn welkom om mee te draaien met het archeologisch onderzoek.

De algemeen coördinator bewaakt de voortgang, de oplevering van de instrumenten en rapportages, etctera. Erfgoed Zeeland levert de coördinator.

De communicatie zal een samenwerking zijn van communicatie medewerkers van verschillende partners. De coördinatie daarvan ligt bij Erfgoed Zeeland.

Provincie Zeeland verleent subsidie aan Erfgoed Zeeland en is akkoord met de inzet van de coördinator op dit project. Voor de Provincie past dit project in de [Uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed 2025-2032](#). De Provincie is conform Erfgoedwet eigenaar van de het archeologisch materiaal en documentatie. Vanuit deze rol als depothouder zal de Provincie input leveren voor dit project.

13. Omschrijf in welke mate en op welke wijze vrijwilligers worden ingezet voor de uitvoering van het initiatief.

De jongeren en jongvolwassenen met een ondersteuningsvraag zijn vrijwilligers.

We vragen vrijwilligersorganisaties als AWN Zeeland, KZGW, lokale archeologie werkgroepen, de Landelijke vereniging voor Metaaldetectie DDA om aan te sluiten.

Ook op zichzelf staande vrijwilligers zijn welkom om aan te sluiten.

Plan voor kennisontwikkeling en kennisdeling en de daarbij beoogde doelgroep(en)

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling.

Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro-netwerk en andere relevante doelgroepen.

Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld.

Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc. De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

We zullen regelmatig berichten over het project op de Faro-pagina posten. Een communicatie strategie werken we uit in de ontwerpfasen, omdat de boodschap goed besproken moet worden met de partners. Essentieel element is dat we ook zullen communiceren naar de bestuurlijke lijnen, zoals het Overleg Zeeuwse Overheden.

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage).

Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is geweest.

Het ADC zet een verlaagd tarief in. Het verschil met het gebruikelijke tarief is een cofinanciering.

De uren van medewerkers van gemeente Terneuzen drukken niet op de begroting, deze uren zijn een cofinanciering.

De uren van de coördinator worden gefinancierd door Provincie Zeeland, deze uren zijn een cofinanciering.

De werving en begeleiding van de hedendaagse maker worden geleverd door Nesse, deze uren zijn een cofinanciering.

Er zal nog onderzocht worden of aanvullende financiering van de hedendaagse maker mogelijk is.

De inzet van communicatiemedewerkers is een vorm van cofinanciering.

De deponhouder levert input.

Ingevuld door: [REDACTED]

Datum: 5 september 2025